

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

OKTOBER 6 • 97

Dijkmans *Observationer*

Guldmynt från Karl den store!

Myntkontakt/SNT – 25 år

Slottsbranden 1697 – ny medalj

Pris 20 kr

Postgirot har två
globala nätverk för
utlandsbetalningar.

Det är dubbelt så
många som andra
banker har.

POSTGIROT

För mer information faxa: 08-24 35 11

Mynt till salu

Gustav Wasa: Mark 1557, Sm 117	1/1+	2.950:-
Erik XIV: Mark 1567, Sm 26	(1+/01)	4.500:-
Johan av Österg: Öre uå (1617) Sm 4a	1/1+	600:-
Gustav II Ad: Riksdaler 1617, Sm 25	1/1+	4.500:-
Karl X Gustav: 1/3 Rd 1660 begr, Sm 41	1+/01	2.850:-
Gustav IV Ad: 1/3 Rd. 1800, Sm 33	G.1	1.200:-
Karl XIII: 1/3 Rd. 1809 krön. Sm 31	01/0	1.750:-
Karl XIV Joh: 1/3 Rd 1818 krön, Sm 97	1+/01	750:-
Oskar I: kastpenning 1859, Sm 143	01	550:-
Oskar II: kastpenning 1873, Sm 232	1+/01	450:-
Cape Verde: 20 centavos 1930, Km 3	unc.	120:-
El Salvador: 50 cent. 1894 cam, Km 113	VF	275:-
Brandenburg: 3 groschen 1696 SD, Km 602	VF	175:-
Germany: 3 kopek 1916, Km 23	VF	60:-
Guatemala: 5 quetzales 1926, Km 244	XF	1.400:-
India Portuguese: 1/4 tanka 1881, Km 8	F	60:-
Mozambique: 10 escudos 1936, Km 67	XF	250:-
Moldavia & Wallachia: 2 para 1774, Km 3	F	300:-
USSR/Kwarezm: 500 roubles Ah. 1339, Km 4a	VF	550:-
USA: \$5 1911 indian	XF	1.200:-
Hawaii: \$1/4 1883, Km 5	VF	600:-
Serbia (German): 2 dinara 1942, Km 32	unc.	90:-

Vi utger lagerlistor

HB MYNTINVEST CORONA

O. STORGATAN 20
611 34 NYKÖPING
TEL. 0155-28 63 25 FAX. 0155-28 63 25

A'DOFF GRUPPEN AB® Konsulter i ekonomistyrning

A'doff Gruppen erbjuder konsultativt stöd
till företag och offentlig sektor.

Vi har stor erfarenhet av att arbeta i projekt-
form inom följande arbetsområden:

- Verksamhetsutveckling
- Finansiering och likviditetsstyrning
- Budgetering och redovisning
- Ekonomisystem
- Bokslut och årsredovisning
- Dagligt konsultstöd för ekonomiadmini-
stration i Agresso, Cosmos mfl system
- Revision via A'doff Revision

A'doff Gruppen AB

Telefon: 08-32 87 03

Telefax: 08-30 87 16

Besöksadress: Dannemoragatan 20

Postadress: Box 23077

104 35 Stockholm

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérsgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98

onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00

Fax 08-667 07 71

E-post: snf@wineasy.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5405

114 84 Stockholm
Tel 08-783 94 00
Fax 08-411 22 14

Ansvarig utgivare:

Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:

Monica Golabiewski Lannby

Manuskriptgranskare:

Lars O. Lagerqvist
Även tel 0152-200 79

Annonser och auktionskalender:

Frédéric Elfver
Tel 08-777 68 12
(kvällstid och helger)

Föreningens auktioner:

Jan Karlsson
Tel/Fax 018-54 83 42
Mobil 010-279 09 86
Minicall 0749-10 09 56

Prenumerationer:

Pris 150 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

Tryck:

Masterprint
Sätter & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

SNFs program hösten 1997

Föreningslokalerna är öppna för medlemmar – gärna med sällskap – en torsdagskväll i månaden. Dörrarna öppnas kl 18.30.

- 2 oktober Öppet hus. Tema: Polletter.
22 oktober Bengt Hemmingsson: *Unionsregenternas myntning 1396-1448*.
6 november Öppet hus. Tema: Gustav II Adolf. **Inställt!**
6 november **Obs! KMK:s hörsal kl. 18.00.** I samarbete med Kungl. Myntkabinettets Vänner. Förra chefen för Kungl. Myntkabinettet, professor Brita Malmer:
Mynt och människor – om vikingatidens myntning.
20 november **Obs! KMK:s hörsal kl. 18.00.** I samarbete med Kungl. Myntkabinettets Vänner.
Julius Hagander: *Min personliga syn på Sveriges guldmynt.*
11 december SNF:s julfest. Kaffe och frågesport. Ta gärna med priser till lotteriet.
Om ej annat anges hålls mötena kl 18.30 på Banérsgatan 17 nb. Tag buss nr 44 eller 54 eller T-bana till Karlplan.

Svenska Numismatiska Föreningen på Internet:
hemsida: <http://www.users.wineasy.se/snf/>

SNFs kansli

Besökstid 10.30 - 13.00 onsdag och torsdag.

Stängt: Midsommar – 1 september samt jul- och nyårshelgerna.

Kungl. Myntkabinettet

är nu öppet för allmänheten. Vidare information på sid. 152 och 155.

Innehåll SNT 6 • 97

Sid

Ett intressant exemplar av Dijkmans <i>Observationer</i>	136
När två blev tre och kanske fyra – kung Hardeknuts silverpenny från Gothabyrig	138
Tryckta protester mot ny sedel	138
En sensation – ett guldmynt från Karl den store	139
Myntkontakt – Svensk Numismatisk Tidskrift 1972-1997	140
Kungl. Myntkabinettets medaljsamling – igår och idag	142
Ett gott mynt är nationens styrka	144
Mälardrottningen som blev Moder Svea	145
Mynt och medaljer för en ung nation	146
Uställning	149
Ny medalj. Slottsbranden 1697 – ett 300-årsminne	150
Nytt om böcker – recensioner	152
Auktioner	154
Nya mynt	154

Omslag

Slottet Tre Kronor brinner den 7 maj 1697. Minnesmedalj modellerad av Ernst Nordin. Foto: Gabriel Hildebrand. Se artikel sid. 150.

Ett intressant exemplar av Dijkmans *Observationer*

Av Axel Norberg

I sin charmerande uppsats *Bokvandringer* skriver antikvariatsbokhandlaren Eric Österlund om de märkliga öden en del böcker kan ha. "Böckerna ha en snart sagt obehaglig vandrelust", säger han. Det är verkligen sant. Något av det mest fascinerande med gamla böcker är när man av namnteckningar och exlibris kan se vilka som varit deras ägare.

Ett av de finaste privatbiblioteken – kanske rentav det allra finaste – som hopsamlats det här århundradet tillhörde generalkonsul Axel Ax:son Johnson (1876-1958). Det förvaras numera i en av flyglarna till Engelsbergs herrgård. I biblioteket ingår ett utomordentligt vackert exemplar av *Observationer, Som kunna gifwa någon anledning til dhe forna Swenscars och Göthers Penninge Räkningz beskaffenheet/ uthi många hundrade åhr tillbaka/ uthur förvaras egne Handlingar/ Lager/ Afskeder/ Recesser, Kiöpebreef/ Contracter och Räkningar uthdragne aff Petter Dijkman*. Johnson köpte boken på auktionen efter den kände boksamlaren Per Hierta till Främmostad (1864-1924). Auktionen hölls av Björck & Börjesson 1932 och enligt ett i Nordstjernen AB:s ägo bevarat exemplar av auktionskatalogen var inropspriset 35 kr.

Petter Dijkman torde vara ett välkänt namn för de flesta numismatiker. Han föddes 1647 i Hedemora och slutade sitt liv 1717 i Stockholm. Via befattningar som kammarkrivar, landssekreterare och hovrättsassessor avancerade Dijkman till häradshövding i Uppland. Från denna tjänst suspenderades han 1702 och avsattes året därpå.

Under sin studietid i Uppsala kom Dijkman i kontakt med fornforskningen som då upplevde en kraftig utveckling. Han tillhör pionjärerna inom svensk numismatisk och penninghistorisk forskning. De andra var Elias Brenner och Nils Keder. *Observationer* innehåller en hel del felaktigheter. Men samtidigt gör författaren flera fina iakttagelser och visar förmåga att se numismatiken i ett större penninghistoriskt sammanhang. Han ger också prov på ett källkritiskt synsätt som är förhållandevis modernt. Inte utan skäl gav Numismatiska Litteratursällskapet i Göteborg 1980 ut ett faksimiltryck av *Ob-*

servationer med en presentation av Brita Malmer och en kortfattad kommentar till innehållet av Lars O Lagerqvist. Den som vill veta mer om Dijkman och hans *Observationer* hänvisas till faksimiltrycket och en artikel om Dijkman i *Svenskt biografiskt lexikon* (XI, 1945) av Erik Vennberg, Anders Grape och Nils Ludvig Rasmussen.

Observationer trycktes i Stockholm 1686 av kunglige boktryckaren Niclas Wankijff (168 s, 8vo). Som framgått köpte Johnson sitt exemplar på auktionen efter Per Hierta. Denne har med sin karakteristiska handstil på frampärmens insida skrivit: "Förf:s eget ex. och det enda kända med hans permstämpel". I första upplagan av *Svenska bibliotek och ex-libris* (1889-94) anslöt sig CM Carlander som hade sett just detta exemplar till Hiertas uppfattning och skrev att pärmstämpeln i blindtryck på både fram- och bakpärmen tillhör Petter Dijkman. Stämpeln består på frampärmen av två hopbundna palmkvistar med Petter Dijkmans initialer emellan och en krona ovanpå. Initialerna är omgivna av sex besanter. På bakpärmen har de ersatts med årtalet 1696. En uppmärksam och boksynt läsare skrev till Carlander: "Det förefaller otroligt, att Dijkman själv skulle låtit binda och stämpla sin bok 10 år sedan den trycktes, och med adlig krona. --- Kanske allt är blott bokbindare-fantasi." Carlander kommenterar i andra upplagan (IV:2, 1904, s 630 f) brevskrivarens påpekande på följande sätt: "Med anledning af sistnämnda antydning kan man ledas till det antagandet, att den ornamenterade ramen var ett bokbands-zirat, inom hvilket bokbindaren anbringade de olika bokegarnes namninitialer. Kronan är för öfrigt ganska obestämd och liknar mer en fransk markiskrona än en svensk adelskrona."

Om PD syftar på Petter Dijkman eller någon annan är inte lätt att säkert säga, men besanterna tyder onekligen på att ägaren hade penninghistoriska intressen. Kanske kan frågan besvaras om det i framtiden dyker upp en eller flera böcker med en likadan pärmstämpel. Noteras kan att Petter Dijkman hade en brorson med namnet Peter som tillsammans med tre syskon tolv år gammal omkom i en storm i Revels hamn den

20 augusti 1699. Denne Dijkman var dock väl ung för att äga ett eget bibliotek. Dessutom hade pappan Engelbrecht Dijkman adlats 1690 under namnet Mannerburg (se *Elgenstierna*, 5, 1930, s 162).

Innan det aktuella exemplaret av Dijkmans *Observationer* kom till Främmostad hade det enligt anteckning på frampärmens insida tillhört historikern Anders Fryxell som övertagit det efter sin far kontraktsprosten Mattias Fryxell. På titelbladet har ytterligare en ägare skrivit sitt namn. Tyvärr har namnet inte kunnat tydas. Men att kunna konstatera att boken ägts av Mattias och Anders Fryxell, Per Hierta till Främmostad och nu ingår i generalkonsul Axel Ax:son Johnsons bibliotek är nog så intressant. Det bekräftar i hög grad vad Eric Österlund skriver i *Bokvandringer* och vad som inledningsvis påstås om hur fascinerande det kan vara med gamla böckers proveniens. □

Not

Om *besant* (bysantin), se T Talvius uppsats i SNT 4 • 97 s. 92.

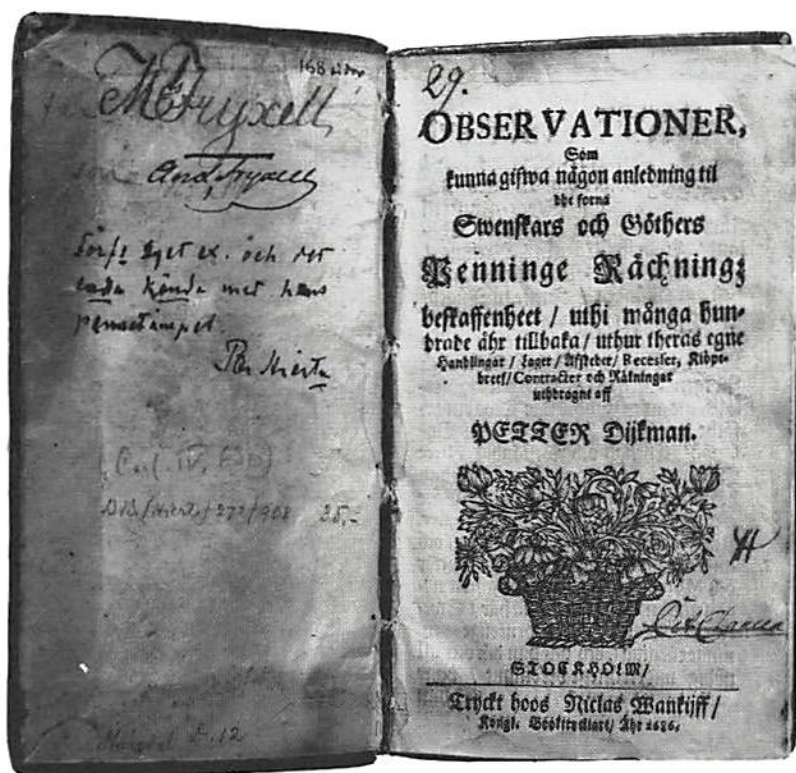
BÖCKER KÖPES OCH SÄLJES!

- Enstaka bättre objekt samt hela boksamlingar.
- Lista på numismatisk litteratur kan erhållas.

BOK & ANTIK AB

Box 2031, 191 02 Sollentuna.

OBS! NYTT TELEFONNUMMER;
08-510 128 18

När två blev tre och kanske fyra – kung Hardeknuts silverpenny från Gothabyrig

Hardeknut var son till Knut den store (1016-35) och Emma av Normandie. Efter Knuts död 1035 utmanövrerade halvbrodern Harold (1035-1040) Hardeknut, som var den rättmätige arvtagaren till både Englands och Danmarks tron. Under början av sin regeringstid var Hardeknut tvungen att säkra sin ställning i Danmark, varför han vistades där.

I sin frånvaro försökte han placera sin mor Emma som regent över England. Men Harold tog makten och det var inte förrän denne dog 1040 som Hardeknut kunde återvända till England, där han valdes till landets kung. Hardeknut blev emellertid snart illa omtyckt och försökte därför alliera sig med sin halvbroder Edward i hopp om att få behålla makten.

Under Hardeknuts regeringstid präglades mynt på endast ett tiotal platser i den södra delen av England. En av myntplatserna var slottet Gotha (eller Gothabyrig). Det låg i närheten av Exeter – idag är platsens exakta läge okänt. Det var den mest sydligt belägna myntorten i England. Här präglades mynt under ca fyrtio år, för Æthelred II, Knut, Hardaknut och Harold.

Under Hardeknut präglades i Gotha åren 1041-1043 mynt av typen "Arm and sceptre". Mynten slogs med namnet Knut, vilket troligen var ett politiskt grepp för att öka kungens popularitet genom kopp-

De två mynten från Gotha
i Kungl. Myntkabinettets samling.
BEH 998 och 1000.

lingen till hans far. Med detta ville han också säkra rätten till tronen. Det kan också röra sig om en förkortning av namnet Hardeknut.

Mynten som präglats i Gotha för Hardeknut är mycket sällsynta och var länge kända i endast två exemplar – nämligen i Kungl. Myntkabinettets samling i Stockholm.

Nu har ytterligare ett exemplar dykt upp. I England var nämligen ett mynt av denna typ till salu hos Dolphin Coins, London. De har i sin marknadsföring påpekat att de två förut kända exemplaren finns i Stockholm och att British museum

inte äger något. "This is a significant opportunity to extend your collection to include a coin even the British Museum does not possess".

Dock kan jag konstatera att det 1971 i Glendining's auktionskatalog över *Anglo-Saxon Silver Pennies* fanns ett mynt för Hardeknut, Arm and sceptre från Gothabyrig, nr 321. Vid jämförelse av fotografierna av de båda senare mynten rör det sig uppenbarligen inte om samma mynt. Det tycks därmed finnas fyra exemplar av detta sällsynta mynt och vi kan vara stolta över att två av dem finns i Kungl. Myntkabinettets samling.

Litteratur:

Dolley, H.M. & Elmore Jones, F.: The mints "ÆT GOTHABYRIG" and "ÆT SITH(M)ESTEBYRIG". *British Numismatic Journal* XXVIII 1955-57 s. 270-2782.

Carlyon-Britton, P.W.P.: The "GOTHABYRIG" mint. *BNJ* IV 1907 s. 33-45.

Glendining & Co, *Catalogue of the Important Collection of Anglo-Saxon Silver Pennies*. Auktionskatalog, London 12-13 maj 1971.

Seaby, P.: The Sequence of Anglo-Saxon Coin Types, 1030-50. *BNJ* XXVIII 1955-57 s. 111-46.

Williams, Smyth & Kirby: *A Bibliographical Dictionary of Dark Age Britain*. London 1991.

Eva Wiséhn

Tryckta protester mot ny sedel

År 1940 fick Sverige en ny sedeltyp – Gustav Vasa med vit medaljong. Denna sedel ersatte tian av typen Sittande Svea som hade tryckts sedan 1892.

Så visst var det dags med en ny och modern sedel. Problemet är bara att vi människor inte alltid tycker om förändringar. Åtminstone gör inte alla det. Därför blev det en del skrivelser i pressen om hur illa folk tyckte om den nya sedeln. Möjligen var det tidningsartiklarna som gjorde att en del visade sitt missnöje på olika stilsamma sätt. Det blev bl.a ganska vanligt att människor ritade in egna lämpliga figurer i den högra vita medaljongen. Dessa sedlar skickades naturligtvis snabbt tillbaka till Sveriges Riksbank.

I något mer organiserad form dök det också upp sedlar där medaljongen försetts med en tryckt stämplatext:

"Låt oss få de gamla, praktiska och vackra sedlarna tillbaka!"

Till en början var myndigheterna irriterade över dessa enskilda tilltag, men efter något år upphörde protesterna. Till slut var nog de flesta helt nöjda med den nya sedeln.

IW

Foto: ATA.

En sensation – ett guldmynt från Karl den store!

Under sen merovingisk och tidig karolingisk tid upphör guldmyntningen. Den karolingiska denaren införs några år före Karl den stores kröning till kejsare i Rom år 800, den slutliga brytningen mellan öst och väst. I det bysantinska riket fortsätter guldmyntningen, i väst blir det silvermyntfot och med några obetydliga undantag återkommer inte guld som handelsmynt förrän med florinen år 1252. Så har vi lärt oss.

Desto större blev sensationen hösten 1996, då man vid utgrävningar av den kungliga pfalzen i Ingelheim inte långt från Mainz påträffade ett guldmynt slaget för Karl den store! Ett pressuppbåd inbjöds av Landesamt für Denkmalpflege i Rheinland-Pfalz, Mainz (Länsantikvariekontoret för kulturminnesvård, skulle vi kunna säga), och nyheten gick ut i alla tidningar, radio och TV, såväl lokalt som på riksplånet. I Sverige avsatte det, såvitt notisförfattaren minns, inte en enda tryckrad.

Det märkliga myntet har nyss presenterats av Peter-Hugo Martin i vår kollega *Numismatisches Nachrichtenblatt* 8/97, s 351-357. Denne berättar, att han till en början – efter presskommunikén – mottog oförskämda brev, där han kallades för en charlatan som visat upp en förfälskning, men också många uppskattande (och nyfikna) skrivelser. Den 26 november 1996 presenterade Möller så guldmyntet vid ett föredrag i Ingelheims rådhus. De närmare fyndomständigheterna visar, att det omöjligt kan röra sig om något bedrägeri. Det var en sk räddningsgrävning som företogs – en ny af-

färsghata skall dras väster om pfalzen – och undersökningen blev ett välkommet tillfälle att fastställa den stora, tidigmedeltida anläggningens omfattning. Myntet låg i periferin av pfalzen, berättar utgrävaren.

Men låt oss se vad Martin har att säga om själva myntet. Detta väger 4,18 g och har en diameter om 19,5 mm. Specifika vikten gör det troligt, att guldhalt är 91%, mycket mer än de sena merovingiska mynten. Dessutom måste valören fastställas som en solidus, inte en triens (1/3 solidus), som de sista, bleksiktiga frankermynten annars utgörs av. Myntet är mycket väl bibehållet; åtsidan visar kejsarens lagerkröna byst, vänd åt höger. Den något svårslästa omskriften blir i förtydligande D[ominus] N[oster] KARLVS IMP[erator] AVG[ustus] REX F[ranc-

corum] ET L[angobardorum]. Frånsidan visar en stiliserad stadsporr med den ganska lättlästa omskriften +.A.R.E.L.A.T.O., dvs myntet är slaget i Arles. Av åtsidans omskrift blir dateringen självfallet efter 800, det år Karl blev kejsare. Martin påpekar, hur sällsynta sådana "kejsar-mynt" är – alla hittills av silver. Ett av de intressantaste, ett sk porträttmynt, är för övrigt påträffat i Birka (Björkö) i Mälaren. Med kungatitel känner vi omkring 800 silvermynt, så de är inte så vanliga heller. Den "vanliga" karolingiska denaren (drygt 1,7 g) har Karls monogram på åtsidan, ett kors på frånsidan. Numera anser man, att Karl väntade på erkännandet som kejsare från sin "kollega" i Konstantinopel. Detta kom först 812 och i början av 814 avled Karl. Det skulle förklara, varför kejsarmynten är så sällsynta. Ett par silverdenarer av samma typ som den nyfunna guld-solidus är kända tidigare. Denaren från Lyon kan vara graverad av samma stämpelsnidade.

De flesta av de trettio eller så denarerna (däribland Birka-fyndet) visar en stiliserad, tempelliknande kyrka på frånsidan och inskriften XPICTIANA RELIGIO eller varianter därav. Kanske en del är slagna i kejsarstaden Aachen. Guldmynt har tidigare endast varit kända från Italien. Varför slogs denna solidus, frågar sig nu alla, så även Martin. Har det att göra med biskopsmöten i Arles, Mainz, Tours m fl platser 813? Eller är det slaget vid Karls död påföljande år? Det sista ordet är nog inte sagt.

LLt

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Spec. sedlar

Betalar bra för sedlar före 1930

Vasagatan 42

111 20 STOCKHOLM

TEL 08-411 08 07

Prenumerera på
årsset och jubileumsmynt
från Norge, Danmark och Finland
genom oss.

Även utgåvor från hela världen.
Sedlar. Polletter.

Listor skickas gratis.

NORRTÄLJE MYNT AB

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmarken

Öppettider

Vardagar 10.00 – 18.00

Lördagar 10.00 – 14.00

Regeringsgatan 6

111 53 Stockholm

Tel. 08-411 50 81

Fax. 08-411 52 23

Myntkontakt – Svensk Numismatisk Tidskrift 1972 – 1997

Svenska numismatiska tidskrifter hösten 1997

Den som är numismatiskt intresserad i Sverige har numera tre relativt regelbundet utkommande publikationer av populär natur att välja mellan: *Svensk Numismatisk Tidskrift*, utgiven av Svenska Numismatiska Föreningen och Kungliga Myntkabinettet, *Mynttidningen*, utgiven av Myntmästaren, Göteborg (Ulf Ottosson), och den nyligen starade *Numismatiskt Forum*, som utges av Håkan Andersson och Jimmy Häggqvist. Vidare finns, sedan 1936, också *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. Den sistnämnda är samnordisk och redaktionen sitter i Köpenhamn. Den faller därmed lite utanför ramen för denna artikel – även om den är mycket väsentlig.

Första numret av Numismatiskt Forum utkom hösten 1996 och nuvarande utgivningstakt är fyra nummer per år. Mynttidningen utges sedan 1994 och utgivningstakten är även för denna publikation fyra nummer per år (1997). Äldst är Myntkontakt/Svensk Numismatisk Tidskrift som sedan många år regelbundet utkommer med åtta nummer per år.

Lite historik kring äldre tidskrifter

Redan på 1930-talet gjorde Erik Persson (Gamby) försök att starta utgivning av en periodisk tidskrift för myntsamlare och andra numismatiskt intresserade. Endast något enstaka nummer utkom emellertid och det kom att dröja flera decennier innan tiden var mogen för en tidskrift för myntsamlare i Sverige.

Intresset för mynt, myntsamlande och numismatik ökade som bekant lavinartat i slutet på 1960-talet. Detta medförde också att ett flertal tidskrifter inriktade mot just *samlandet* såg dagens ljus. Några blev mycket kortlivade. *Scandinaviska Mynt Magasinet*, utgiven av Nils-Göran Persson, utkom med två nummer under 1970. *Mynt Nytt*, utgiven av Rolf Rosberg, upphörde efter endast fyra nummer samma år. *Mynt Front* lyckades lite bättre. Under åren 1973-1979 utkom denna ganska regelbundet med (vanligtvis) fyra nummer per år. Bakom denna stod Mats Lövrup.

År 1972 startades *Skandinavisk Numismatik* med Lars Ridström som redaktör. Denna blev snabbt mycket populär och innan den upphörde 1985 hade hela 120 nummer utkommit. År 1976 bytte tidskriften namn till *Mynt och Medaljer*, samtidigt som man gick upp till A4-format. Våren 1985 lades tidningen ner efter att en längre tid ha gått med förlust. Redan under hösten samma år kom en "ersättning" för Mynt och Medaljer i form av *Skandinaviska Myntmagasinet*, som med totalt 29 nummer under åren 1985-1989 i många avseenden tog vid där Mynt och Medaljer slutat. Några likheter med Scandinaviska Mynt Magasinet från 1970, utöver namnet (notera dock den lilla skillnaden i stavning!), fanns knappast. Tyvärr upphörde även Skandinaviska Myntmagasinet som fristående tidning efter några år. Visserligen levde namnet vidare i form av en bilaga till Nordisk Filateli ett par år, men innehållsmässigt var denna bilaga bara en blek skugga av vad den fristående tidningen varit.

Vi skall inte heller glömma det ambitiösa men kortlivade försöket till tidskriftsutgivning som Sveriges Numismatiska Riksförbund gjorde under åren 1977-1982. Sammanlagt utkom 21 nummer av *SNR's Numismatiska Tidskrift*. Innan denna publikations första nummer utsändes hösten 1977 hade SNR distibuerat två nummer av "*Information från SNR*", som också kan sägas utgöra något slags tidskrift.

Utöver dessa i någon mening "fristående" tidskrifter har också en eller annan handlare utgivit publikationer med lite mera innehåll än bara "objekt till salu". Som exempel kan Hirsch Mynthandel och Wallin's framhållas. Båda har i tidskriftsform utgivit var sin "*Mynt Rapport*". Detta fenomen – att blanda ett kommersiellt budskap med artiklar och bidrag av mera informativ eller vetenskaplig karaktär – är inte något nytt. Vi hittar t.ex. åtskilliga numismatiska artiklar och "Notiser för Mynt- och medaljsamlare" redan i T.G. Appelgrens kataloger. Även Theodor Högberg och Håkan Kinnmark (Moneta AB) hade mycket matnyttigt läsvärt i sina lagerlistor på 1950- och 60-talen. Ytterligare

ett exempel är B. Ahlströms tidiga lagerlistor, som ibland innehöll kortare artiklar av god kvalitet.

Myntkontakt – Svensk Numismatisk Tidskrift

Här skall vi emellertid främst behandla just Svensk Numismatisk Tidskrift med anledning av att denna tidskrift precis firat sin 25:e födelsedag. Första numret av Myntkontakt utkom nämligen i augusti 1972. Initiativtagare var Raoohl Örtendahl, Enköping. År 1975, från och med nr 7, övertogs tidskriften av Michael Olsson – fortfarande under samma namn. Svenska Numismatiska Föreningen köpte sedan Myntkontakt år 1977 och från och med nr 5 detta år utges den av SNF. Under tidigt 90-tal fördjupades samarbetet med Kungliga Myntkabinettet och SNF och KMK står numera gemensamt som utgivare. I februari i år utkom det 210:e numret av tidskriften. Om man är så lyckligt lottad att man äger alla utkomna nummer av SNT så kan man notera, att den nu upptar ungefär en halvmeter i bokhyllan. Namnbytet till Svensk Numismatisk Tidskrift skedde 1986, men redan 1977 hade namnet Myntkontakt kompletterats med undertiteln "Svenska Numismatiska Föreningens Tidskrift".

Under dessa 25 år, varav drygt 20 i SNFs ägo, har SNT gradvis etablerat sig som en naturlig plats för såväl amatörer som professionella numismatiker att publicera allt från notiser och lättsmälta bidrag till mera vetenskapliga studier av allehanda numismatiska ämnen. Naturligtvis är tidskriftens fokus i första hand mot svensk och nordisk numismatik, men även utomnordiska och antika ämnen behandlas tämligen frekvent. Sedan 1982 publiceras också SNFs auktionslistor i tidskriften en eller två gånger per år. Layouten har gradvis moderniserats under de år som gått. Numera är t.ex. omslaget alltid i färg.

Antalet hittills publicerade artiklar är som sagt stort. Detta gör att man som numismatiskt intresserad knappast kan klara sig utan SNT. Även de äldre numren känns angelägna och väsentliga, trots att innehållet de första åren var mycket fokuserat mot moderna felpräglingar, "klumpar" och dylikt. Så här i efterhand är detta ett intressant tidsdokument och även om intresset för just dessa aspekter av numismatiken snabbt falnade så är det en trivsam och lärorik samt i vissa avseende ganska roande sysselsättning att läsa igenom alla nummer

som utkommit från 1972 till dags dato. Då många av de tidigare numren numera tyvärr endast är antikvariskt tillgängliga, så är det dock inte helt lätt att skaffa sig en komplett uppsättning. De senaste årens utgivning kan dock fortfarande köpas från SNF, men redan när man kommer tillbaka till sent 80-tal är många nummer utgåna.

Som läsare har man också stor nytta av de två register som hittills utkommit, täckande perioden 1972-1992. Det första är sammanställt av Eva Wiséhn och omfattar de första elva åren, medan det andra, sammanställt av Anders Wilén, omfattar tioårsperioden 1983-1992. Båda registren kan fortfarande beställas från SNFs kansli.

Vad kommer då att ske i framtiden? Ja, för närvarande finns inga planer på några stora förändringar – vare sig beträffande layout, format, innehåll eller utgivningstakt. Att formatet hållit sig (nästan) konstant under hela utgivningstiden uppskattas nog av alla som bundit eller pla-

nerar att låta binda den. I augusti 1977 minskades formatet något, men inte mer än att det faktiskt går utmärkt att binda alla årgångar i samma format. Under överskådlig tid kommer nog SNT att fortsätta att utkomma åtta gånger per år, nämligen första veckan i månaderna februari–maj och september–december. Sedan 1996 publiceras varje nytt nummers innehållsförteckning även på SNFs hemsida på Internet. Vissa planer finns att även lägga ut valda artiklar där, men det är i skrivande stund oklart när detta kan påbörjas.

Vi kan alltså känna oss lugna inför framtiden. SNT kommer även framgent att dimpa ner i brevlådan hos alla medlemmar i SNF och hos andra prenumeranter. Den är, anser författaren, oombärlig för den seriöst numismatiskt intresserade och en komplett svit av denna pigga 25-åring har ett stort värde som informationskälla. Ett värde som bara kommer att öka för varje nytt nummer som utkommer.

Kjell Holmberg

Ansvariga utgivare och huvudredaktörer av Myntkontakt – Svensk Numismatisk Tidskrift sedan 1972

Myntkontakt

- Nr 1/1972– Ansvarig utgivare och chefredaktör: Raoohl Örtendahl
Nr 7/1975– Ansvarig utgivare och chefredaktör: Michael Ohlsson

Myntkontakt – Svenska Numismatiska Föreningens Tidskrift

- Nr 5/1977– Ansvarig utgivare: Lars O. Lagerqvist
Huvudredaktör: Torgny Lindgren
Nr 7/1978– Ansvarig utgivare och huvudredaktör: Torgny Lindgren
Nr 1/1979– Ansvarig utgivare och huvudredaktör: Frank Olrog

Myntkontakt – Svensk Numismatisk Tidskrift

- Nr 1/1981– Ansvarig utgivare och huvudredaktör: Lars O. Lagerqvist
Nr 6/1984– Ansvarig utgivare: Nils-Uno Fornander
Huvudredaktör: Lars O. Lagerqvist

Svensk Numismatisk Tidskrift

- Nr 1/1986– Ansvarig utgivare: Nils-Uno Fornander
Huvudredaktör: Hans Franzén
Nr 6/1987– Ansvarig utgivare: Ian Wiséhn
Huvudredaktör: Hans Franzén
Nr 2/1991– Ansvarig utgivare: Ian Wiséhn
Huvudredaktör: Monica Golabiewski Lannby

Kungl. Myntkabinettets medaljsamling – igår och idag

Under juni 1996 placerades Kungl. Myntkabinettets och Riksbankens medaljsamlingar i ett stort och ändamålsenligt valv på Slottsbacken med rätt klimat. Nu har förvaringen blivit bättre än någonsin tidigare. Säkerheten mot yttre faror har ökat till högsta klass. Medaljerna förvaras enligt samma principer som i de gamla lokalerna men skall under de närmaste åren genomgå en förändring till det bättre. Det nya valvet ger större möjligheter till uppordning. Förvaringsplatsen är viktig, men är endast en faktor för att få bättre ordning. En lika viktig fråga är hur samlingen skall vara insorterad i skåpen. Fortfarande är vi påverkade av Hildebrand.

År 1860 utkom arbetet *Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor*. Författaren var riksantikvarien Bror Emil Hildebrand. Han hade ägnat många års arbete för att kunna ersätta Carl Reinhold Berchs *Namnkunniga Svenska Herrars och Fruers Skåde-Penningar afritade och i koppar stuckne, med bifogade Lefvernes-Beskrifningar*, som utkom i tre delar 1777-81. Med andra ord var det på tiden att ett nytt arbete såg dagens ljus. I ett av många brev till sin vän och kollega i Danmark, Christian Jürgensen Thomsen, ventilerar han några tankar om uppläggningsen av medaljerna i en katalog eller i en samling. Brevet skrevs 1860:

Att skilja medaljerna från mynten förorsakar icke någon svårighet, när man blott bestämmer sig för en viss princip. Jag är så till vida partisk för *Mynt*-samlingen, att jag till den lägger alla medaljer, som äro slagna till mynts skrot och korn – dvs alla Geschichtsmünzen. De Grekiska och Romerska mynten äro ju till större delen ett slags medaljer, och likväl tvekar väl ingen att anse dem som *mynt*. – Jag har öfver allt fränskilt medaljerna. Alla i senare tid slagna *sviter* behåller jag till sammans, med undantag för privatpersonernas medaljer. Dassiers och Durands m.fl. serier har jag sprängt och inlagt personernas i alfabetisk ordning. I afseende på Privatorum medaljer kan ingen tidsföljd iakttagas. Dock gör jag i detta afseende ett undantag för de Svenska Privatpersonernas medaljer, hvilka jag ordnat efter personernas dödsår. Den olägenheten, att i senare tid slagna medaljer komma att ligga bredvid äldre med personen samtida, kan icke hjälpas. Jag betraktar vår rika samling af Svenska privatpersoners medaljer, som "illustrationer" eller ett slags kommentarie till Sveriges

Medaljskåp från mitten av 1800-talet. Här ligger medaljerna uppdelade efter avbildad person, Svenska akademien och utställningar. Bilden är tagen 1934 i Kungl. Myntkabinettets gamla lokaler som då låg i Nationalmuseum. Foto: ATA.

historia. Efter denna plan tryckes nu min beskrifning öfver dessa medaljer. Vi hafva omkring 650 medaljer slagna öfver Svenska privatpersoner. Jag tviflar att något annat land äger en så rik samling.

Hildebrands arbete om personmedaljer fick en värdig uppföljare genom Bror Edvard Hyckerts *"Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor"* (*Numismatiska Meddelanden* XVII:1-2, 1906 och 1915, fullbordad av V.E. Lilienberg).

Hildebrand skulle också komma att skriva det mycket viktiga verket *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktikmynt och belöningsmedaljer* (Stockholm 1874 och 1875).

År 1927 utges posthumt C.A. Ossbahrs bok *Mynt och medaljer slagna för främmande makter i anledning av krig mot Sverige*. Detta arbete ville författaren se som ett tillägg till Hildebrands kungliga medaljer. Dessa forskningsarbeten var i väsentlig grad avgörande för hur Kungl. Myntkabinettet skulle lägga upp medaljsamlingen i skåp och ut-

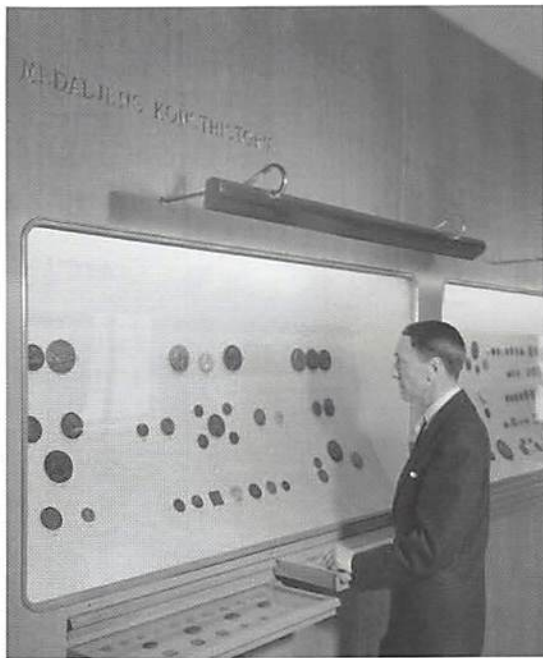
ställning. Redan i Ridderstolpeska huset vid Skeppsbron i Stockholm fanns en mindre utställning som bl.a. visade svenska medaljer. I Kungl. Myntkabinettets utställning i Nationalmuseum (från 1866) kunde man visa en tämligen stor samling medaljer i montrar som fanns placerade i den s.k. Stenålderssalen. Utrymmet i Nationalmuseum blev till slut för litet och mot slutet av 1930-talet påbörjades flyttningen av Statens Historiska museum, Kungl. Myntkabinettet och Riksantikvarieämbetet till nya lokaler vid Storgatan/Narvavägen på Östermalm. Den nya Medaljsalen öppnades 1942. När man så skulle bygga den nya utställningen i huset vid Narvavägen tvingades de två ansvariga, Bengt Thordeman och Nils Ludvig Rasmussen, fundera över hur medaljerna skulle visas. Naturligtvis kunde de lägga upp dem helt enligt Hildebrand med kungliga för sig och personmedaljer för sig. Men de konstaterade nog tämligen snabbt, att det inte är så lyckat att sammanföra alla medaljerna över en och samma person trots att det kan skilja ett par hundra år mellan deras tillverkningstider. I de flesta konstsamlingar gäller principen att konstnären och konstperioden är det utslagsgivande i magasinen och i utställningen. I Kungl. Myntkabinettets medaljutställning valde Bengt Thordeman en både-och-linje med en "histoire métallique" och en konsthistoriske utställning sida vid sida. Kanske var det en riktig inställning.

I museets magasin fortsatte man dock med den gamla ordningen och med en sortering efter följande principer: kungliga svenska, svenska personmedaljer, svenska institutionsmedaljer, akademimedaljer, mot Sveriges fientliga medaljer, utländska efter länder, konstmedaljer osv. Gamla tankesätt är svåra att bryta. Särskilt besvärligt blir det, då stora delar av den svenska medaljsamlingen är upplagd efter litteratur som skrevs på 1800-talet eller i bästa fall några år efter första världskriget.

Den svenska medaljforskningen stagnerade. Visst finns det många som i artiklar eller som kapitel i böcker behandlat delproblemet i medaljkonsten. I några fall har hela monografier ägnats en konstnär. Här kan nämnas Brita Olséns avhandling

Kungl. Myntkabinettets medaljutställning i Nationalmuseum 1934. Foto: ATA.

Kungl. Myntkabinettets chef Bengt Thordeman i Medalsalen, 1940-talet.

om Lea Ahlborn (1962). Liksom avhandlingarna om Erik Lindberg av Ulla Ehrensvärd (1974 o 1988) och om Carl Milles av Ulf Abel (1980). Någon bra och genomtänkt översikt kring denna konstart finns emellertid ännu inte i Sverige. Närmast kom kanske Bengt Thordeman med sina två artiklar "Svensk medaljkonst" i *Almanack för Alla* 1934 och 1935. I

all sin korthet är det ett utmärkt försök att visa konstutvecklingen under fyrahundra år. Tyvärr är denna studie mer än sextio år gammal och mycket har hänt sedan dess. Som svensk läser man med viss avund Georg Galsters utmärkta bok *Danske og norske medailler og jetons ca. 1533- ca. 1788* (1936). I denna behandlas de olika medaljgravörernas verk, oav-

sett om det rör sig om kungliga eller enskilda, i särskilda kapitel. Något liknande borde skrivas om den svenska medaljkonsten! Ett problem är bara den att gravörerna i gamla tider oftast följde en förlaga som gjorts av någon konstnär. I Sverige har tex David Klöcker Ehrenstrahl, Jean Eric Rehn och Carl Härleman ritat förlagor som sedan gravörer ganska osjälvständigt kopierat. Detta faktum märks knappast i medaljlitteraturen, även om tex Stig Stenström utrett Arvid Karlstens förlagetecknare så långt det gått i sin avhandling (1945).

Arbetet med att bygga en ny medaljutställning påbörjades våren 1995. Den grupp som skulle arbeta med den nya utställningen var Thom Braunerhielm (som ansvarar för museets medaljsamling), Lars O. Lagerqvist, mynthandlaren Ulf Nordlind och Ian Wiséhn, som skulle vara med under planeringsstadiet. Intentionerna var att skapa en ny, spännande medaljutställning med inslag av den gamla från Storgatan, gjord på sin tid av de erfarna medaljexperterna Bengt Thordeman och Nils Ludvig Rasmusson. Den gamla utställningen var i detalj uttänkt och planerad – den rönt ju också mycket stor uppskattning. Uppgiften var inte lätt för det "nya" medaljteamet! Med god hjälp av arkitekten Jan

Medaljmonter i Kungl. Myntkabinettets utställning 1934.

En sektion av Kungl. Myntkabinetts medaljvalv på Slottsbacken 6. Valvet rymmer ca 40 000 medaljer som skyddas med hjälp av hög säkerhet och rätt klimat. Foto: Jan Eve Olsson 1996.

Polašek är nu arbetet färdigt och utställningen på plats!

Utställningen inleds med en liten förklaringsmonter: Vad är en medalj? Det är inte lätt att i en monter förklara detta. I samma förrum visas vår tids medaljer från 1900 till 2000, utländska blandade med svenska. Interiör från vår "siste" mynt- och medaljgravör Léo Holmgren, delar av Erik Lindbergs stora produktion och en modell föreställande fru Lea Ahlborns ateljé. Ett trevligt inslag är också en bildrepresentation hur man tillverkar en medalj idag. I medaljsalen visas sedan i kronologisk följd Sveriges medaljhistoria från Gustav Vasa till våra dagar samt medaljens ursprung från renässans till tidig barock. Det som riktigt skiljer sig från den tidigare utställningen är alla temabaserade montrar: Gustav III:s medaljhistoria, Krig och fred, Symbolik och satiriska medaljer, Akademieroll i medaljkonsten,

Närings- och handel, 1700-talets främste medaljkonstnär Johann Carl Hedlinger, Berömda män som Nobel, Hedin och Nordenskiöld, Vår tids belöningsmedaljer och givetvis alla våra svenska medaljklenoder i guld och elfenbensmedaljongerna ur Skattkammarsamlingen.

Sammanfattningsvis kan under-tecknad konstatera att utställningen har blivit lyckad och att förhoppningsvis en större allmänhet kommer att förstå och uppskatta medaljkonsten.

Inledningsvis berördes att det ännu inte har utkommit något större allmänt medaljarbete sedan 1875, då Bror Emil Hildebrand avslutade sin corpus över den svenska medaljkonsten. Kanske kan herrarna från utställningsprojektet nu ta upp stafettpippen och försöka sig på uppgiften att skriva något modernare?

Ian Wiséhn

Ett gott mynt är nationens styrka

Före 1914 brukade *Banque de France* hålla mera betydande guldreserver än någon annan sedelutgivande bank i världen. Den franska francen hade länge varit värdebeständig och kunde fritt utbytas mot guld alltsedan 1802, när Napoleon gjorde slut på revolutionstidens oreda inom penningväsendet. Det är anmärkningsvärt, att francen kunnat bevara sitt guldvärde trots de militära nederlagen åren 1814-15 och 1870-71, revolutionerna 1830 och 1848 samt alla påfrestningar på grund av Tredje Republikens många ministerkriser. Det franska folket kunde inte undvika alla dessa militära och politiska omkastningar, men fransmännen hade ett stabilt penningväsen.

Många kloka beslut rörande de franska betalningsmedlen och fransmännens allmänt stora intresse för sparsamhet, gjorde att landets styrka inte blev undergrävd. Detta blev också mycket tydligt genom det motstånd som restes under första världskriget, när tyskarna stod på fransk mark och det i huvudsak ankom på Frankrike att svara för motståndet, till dess hjälp utifrån hunnit anlända. Mellan de två världskrigen var Frankrike ett byte för både politisk och militär oro. Så gick det som det gick 1940.

IW

Till minne av femman med klang

I november 1940 fyllde den svenska femkronorssedeln med Moder Sveas bild femtio år. Signaturen " - ix" i Svenska Dagbladet skaldade då några strofer om då den gamla guldfevman försvann:

*Förr var det fest för en femma.
Dess namn var fyllt med klang
både i spargrisen hemma
och ute på restaurang.*

*Förr var en femma en sedel
med aktat och fint renomme
- en tillgång av rang bland de medel
man bar i sin portmonnä.*

*Att femman i dagens finanser
spelar en ömkansvärd roll
står klart för alla instanser.
Den drar sig alltmera mot noll.*

1000-kronorssedeln från 1952 med Greta Hoffström som "Moder Svea". Foto: KMK.

Mälardrottningen som blev Moder Svea

"Expressens Mälardrottning 1947 har blivit Moder Svea!" Så utropade den pigga kvällstidningen 1952. Det gällde den nya 1000-kronorssedeln som utgavs enligt en kungörelse av den 4 augusti 1952.

Tecknaren, som ritat den nya sedeln, var Mark Sylwan (1914-1993). Han hade redan gjort sig känd som en utmärkt tecknare och illustratör, bla som medarbetare i Svenska Dagbladet (1943-1955). Sylwan var 1948 en av grundarna av Skolan för grafisk formgivning.

Mark Sylwan hade länge letat efter en passande modell, då han fått uppdraget att teckna "Moder Svea". En dag ringde han i sin nöd till en fotograf. Kände inte denne till någon? Jovisst, sa fotografen, det är en flicka här just nu och poserar i olika kläder. Hon blir idealisk modell för dig. Det blev hon också!

Flickan hette Greta Hoffström (född Premfors). Det var 1947 som Greta skickade in sitt fotografi till Expressens tävling om "Mälardrottningen". Det var då andra året i

följd som tävlingen ägde rum. Greta Premfors segrade klart i den hårda konkurrensen. Hon korades till Mälardrottning vid en stor festlighet på Skansen.

Efter denna debut fick Greta en massa anbud att bli mannekäng. Det blev hon också.

När Mark Sylwan fick träffa Greta Hoffström (hon hade hunnit gifta sig) insåg han att han fått tag på rätt kvinna. Som modell för "Moder Svea" måste hon ha varit idealisk för en konstnär. Hennes blonda, mjuka hår, hennes glada blå ögon, hennes långa, välformade figur är precis de drag, man gärna vill förena med en svensk "idealflicka". – "Visst är det hemskt roligt" berättade Greta Hoffström. "Men jag har inga barn. Det borde jag förstås ha haft som Moder Svea".

Tusen kronorssedlarna med Gretas bild trycktes fram till 1973, men ersattes inte förrän 1976 då Karl XIV Johan och bessemmerprocessen blev de centrala motiven på sedeln.

Fotomodellen och mannekängen Greta Hoffström är den sköna "Moder Svea". Kanske var hon den första fotomodellen i världen som tagit steget från veckotidningarna till sedlar.

IW

Mynt och medaljer för en ung nation

Amerikanska frihetskriget – eller revolutionen – varade från 1775 till 1783. När det var slut bildade tretton f d brittiska kolonier *Amerikas För-
enta Stater*. Under själva kriget styr-
des landet av kontinentalkongressen
i Philadelphia. För att kunna finan-
siera revolten mot brittiska kronan
utgavs de sedlar som kallades *conti-
nental currency* och som följde den
spanska dollarns värde. Man plane-
rade även att utge mynt i silver, *con-
tinental dollar*. Provmynt präglades
1776 med en fränsida som visade en
cirkulär kedja med tretton länkar.
Symboliken är tydlig: de tretton
kolonierna skulle stå enade. Dessa
mynt utgavs emellertid aldrig. Mas-
sachusetts och New Hampshire pla-
nerade att utge egna mynt i brist på
andra. Trots att provmynt togs fram
1776 kom man inte längre. Istäl-
let fortsatte man att använda olika
kopparpolletter (*tokens*) – de flesta
präglade i Storbritannien. Samtidigt
hade kongressens snabba sedelpres-
sar satt igång en våldsam inflation.
"En vagnslast pengar räcker nätt och
jämt för att köpa en vagnslast provi-
ant" skriver George Washington, och
girighet, spekulationsfeber och svin-
del härjade vilt bland hög och låg.

Det var viktigt för den nya natio-
nen att få igång en egen mynttillverk-
ning. Detta var en fråga som i högsta
grad intresserade Thomas Jefferson
(1743-1826) som senare skulle bli
USA:s tredje president (1801-1809).
Jefferson reste till Paris 1784 tillsam-
mans med Franklin och Adams. De
skulle representera sitt land i den
franska huvudstaden. Året innan ha-
de Jefferson fått kongressens god-
kännande till att de framtida mynten
skulle indelas enligt decimalsystemet.
Hans förslag finns i skriften
*Notes on the Establishment of a
Money Unit, and of a Coinage for
the United States*. Denna skrift på
14 sidor väckte intresse i Paris och
nytrycktes därför 1785. Detta år hade
Jefferson också blivit ensam ameri-
kansk minister i Frankrike.

Thomas Jeffersons intresse för
myntprägling hade både teoretiska
och praktiska orsaker. När han 1789
återvände till USA för att bli Secre-
tary of State lät han trycka *Report...
on weights, measures, and coins*
(New York 1790). När han fortfa-
rande var kvar i Paris gick tankarna
ofta till penningfrågor och till en
lösning av själva tillverkningen av

mynt. Det saknades nämligen ett
myntverk i USA.

I januari 1787 besökte Jefferson,
i sällskap med bankiren Ferdinand
Grand (som var Förenta staternas
ekonomisk agent i Frankrike) och
engelsmannen Matthew Boulton,
Hôtel des Monnaies. De var där för
att få se en demonstration av en ny,
arbetsbesparande präglingsskiva
som kunde prägla myntens båda
sidor och randen med ett enda slag.
Maskinen hade upfunnits av
schweizaren Jean-Pierre Droz. De
mynt som präglades denna dag var
6-livre mynt, sk *écu de Colonne* (de
kom aldrig ut i allmän cirkulation).
Jefferson skickade hem sina prov-
exemplar. Droz hoppades få anställ-
ning i Paris, men det fanns ingen
ledig tjänst. Istället flyttade han till
England. Där arbetade han under
Watt och Boulton som myntmästare

vid The Royal Mint. Jefferson hade
dock blivit imponerad av den unge
schweizaren och hoppades länge få
över honom till Förenta staterna.
Med tiden återvände dock Droz till
Hôtel des Monnaies i Paris. Där
formgav han de guldmynt som kom
att kallas *napoléons*.

Jeffersons intresse för myntprä-
gling är också knutet till de medaljer
som den amerikanska kongressen
beslutat prägla över personer och
händelser som förknippas med det
amerikanska frihetskriget. Medaljse-
rien var viktig för den unga nationen.
Man kände stolthet över de ameri-
kanska segrarna och hjältarna. *Few
inventions could be more happily
calculated to diffuse the knowledge
and preserve the memory of il-
lustrious characters and splendid
events, than medals*". Detta är ett
uttalande från kongressen 1787 som

Medaljen över sjöhjälten kapten John Paul Jones som erövrade det brittiska fartyget
Serapis 23 september 1779. Medaljen graverades av Augustin Dupré.

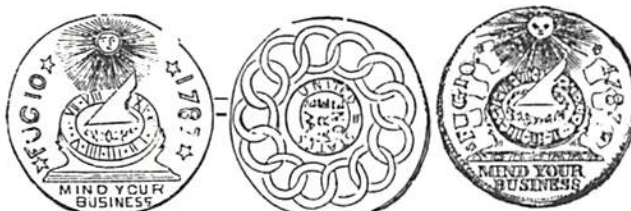

Connecticut Copper.

New Jersey Copper.

Vermont Coppers.

"Fugio" Cent.

WASHINGTON TOKENS.

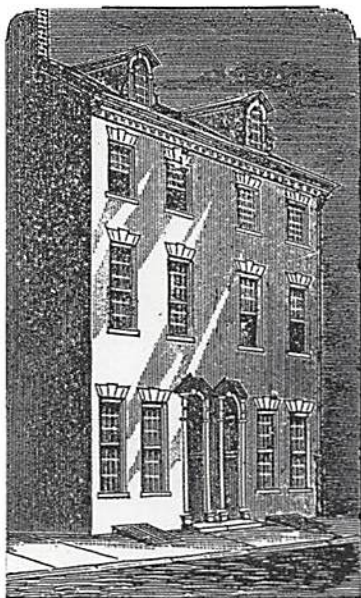

"Unity States" Cent.

The "Double Head" Cent.

UNITED STATES CENTS, COPPER.

USA:s första myntverk i Philadelphia 1792.

visar vilken entusiasm som följde med medaljprojektet. Tanken att prägla en serie medaljer över de viktigaste händelserna anknyter till traditionen med Ludvig XIV:s medaljprojekt och det som Gustav III initierade.

Medaljerna skulle präglas i Paris. Den som först fick uppdraget att få fram medaljerna var Benjamin Franklin. Han höll kontakt med chefsgravören Duvivier. De främsta medaljgravörerna skulle anlitas. Förutom Duvivier även Dupré och Gateaux. En amerikansk konstnär finns med i projektet, nämligen Joseph

Wright, som gjorde stamparna till medaljen över överste Henry Lee. Den första medaljen präglades 1781. När Franklin lämnade Paris 1785 kunde han ta med sig hem ytterligare två amerikanska medaljer.

Arbetet med de resterande medaljerna gick emellertid långsamt. Överste David Humphreys ersatte Franklin i kontakterna med medaljtillverkarna. Han lyckades få till stånd ett samarbete med *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*. Akademien utsåg också fyra ledamöter som skulle utarbета relevanta bildmotiv och inskriptioner till medaljerna. När så Thomas Jefferson tog över arbetet 1786 hade endast en ny medalj präglats. Med sin vanliga energi fick Jefferson fart på medaljproduktionen. När han lämnade Paris i november 1789 kunde han ta med sig de återstående sju medaljerna. Många nypräglningar har skett, med gamla eller nytillverkade stampar. Endast ett litet antal originalmedaljer återstår idag.

Följande amerikanska medaljer präglades: general George Washington (Boston befriat 1776), generalmajor Horatio Gates (segern vid Saratoga 1777), brigadgeneral Anthony Wayne (segern vid Stony Point 1779), överstelöjtnant Louis De Fleury (stormningen av Stony Point 1779), major John Stewart (stormningen av Stony Point 1779), major Henry Lee (attacken på Paulus Hook 1779), kapten John Paul Jones (sjöslaget mellan Bonhomme Richard och Serapis 1779), brigadgeneral Daniel Morgan (segern vid Cowpens 1781), överstelöjtnant William A. Washington (segern vid Cowpens 1781), överstelöjtnant John Eager

Howard (segern vid Cowpens 1781), generalmajor Nathanael Greene (slaget vid Eutaw Springs 1781), Libertas Americana medaljen (med anledning av den brittiska kapitulationen vid Saratoga och Yorktown 1777 och 1781) och markis de Lafayette (hjalte från det amerikanska frihetskriget). Mest berömd av alla de fransktillverkade medaljerna är den sk *Diplomatic Medal*. Den var tänkt som avskedsgåva till hemvändande utländska ambassadörer. Jeffersons egna bestämda idéer kring medaljens utseende förmedlade han i ett brev till vännen William Short 1790. Det var Augustin Dupré som fick uppdraget att gravera medaljen. De amerikanska medaljerna präglades i Monnaie des Médailles som låg i Galerie du Louvre (1806 flyttades medaljpräglingen över till andra sidan av Seine och inkorporerades med Hôtel des Monnaies).

Efter frihetskriget hade de tretton staterna svårt att komma överens om en gemensam myntning. Staterna Vermont, Connecticut, New Jersey och Massachusetts lät privata företag tillverka kopparmynt åren 1785-1788. Dessa mynt liknar det brittiska 1/2-pennymyntet. Samtida förfälskningar av de brittiska kopparmynten var vanliga både i Storbritannien och i Förenta staterna. Särskilt producerades stora mängder förfälskade mynt i New York 1784-1788.

De första officiella federala mynten präglades av ett privatföretag 1787. Det rörde sig endast om kopparmynt. De kallas vanligen "fugio cents" på grund av att det latinska ordet *fugio* återfinns på myntens fransidor. Emellertid fortsatte man att använda olika lokala mynt och

Så här kan ett medaljförslag se ut. Franska akademins förslag till medalj över George Washington, 1785. Den skulle även beröra befrielsen av Boston 17 mars 1776. Teckningen förvaras hos Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Paris.

"Libertas Americana".
Graverad av Dupré. Brons.
Foto: Gabriel Hildebrand.

Uställning

Skulptrisen Joanna Troikowicz har en utställning "Skulpturer och medaljonkonst" på Polska Institutet, Villagatan 2 i Stockholm. Utställningen pågår tom den 24 oktober. Öppettider: måndag 10-19, tisdag-fredag 10-15.

polletter. Engelsmännen producerade 1791 ett mynt med George Washingtons porträtt på åtsidan. Detta insmickrande mynt vann dock inga vänner i USA. Inte heller Washington själv ville avbildas som en kung på landets mynt.

År 1792 beslutade kongressen, genom en "mint act", att USA skulle ha en gemensam valuta och att mynt skulle präglas. Man beslutade också att ett nationellt myntverk skulle inrättas i Philadelphia. Myntproduktionen var igång redan 1793. Första chefen vid myntverket var Jeffersons vän, David Rittenhouse, åren 1792-95. Den förste myntmästaren (Chief Coiner) blev Henry Voigt. Han hade fått arbetet på grund av sin tekniska skicklighet. Han var nämligen urmakare till yrket. Voigt innehade sitt ämbete åren 1793-1814. Den förste myntgravören var Robert Scot, anställd i november 1793.

Ian Wiséhn

Litteratur

Betts, C.W., *American Colonial History Illustrated by Contemporary Medals*. New York 1894.

Clain-Stefanelli, V. & E., *Medals Commemorating Battles of the American Revolution*. Washington D.C. 1973.

Evans, G.G., *Illustrated History of the United States Mint*. Philadelphia 1888.

Newman, E.P. (red), *Studies on Money in Early America*. New York 1976.

Nussbaum, A., *A History of the Dollar*. New York 1957.

Rice, H.C., *Thomas Jefferson's Paris*. Princeton 1991.

Taxay, D., *The U.S. Mint and Coinage. An Illustrated History from 1776 to the Present*. New York 1966.

Turner, M.L., *Commemorative Medals of the American Revolution and the War of 1812*. *The Numismatist* January 1975, s 5-18.

Prislista 1997

har utkommit
och sändes
mot 20 kr kontant eller
i frimärken.

För de personer
som har möjlighet att taga
emot prislistan
via Fax eller E-mail
(avs: Windows 95,
Microsoft Word 7.0)
sändes den gratis i 1 exp.

ARNE HEDLUND

Box 3444
SE-165 23 HÄSSELBY
SWEDEN
Tel: 08-89 52 01
Fax: 08-89 52 01
E-mail: arnehed@algonet.se

Strandbergs Mynthandel AB & Aktiesamlaren AB

köper och säljer
Mynt, sedlar, medaljer, ordnar
Gamla aktiebrev, äldre handlingar m.m.

Arsenalsgatan 8C, Box 7377
103 91 Stockholm
Tel: 08-611 01 10, 611 58 20
Fax: 08-611 32 95

Bli medlem i SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 200 kr.
Som medlem får Du SNT
automatiskt

Du kan också enbart prenumerera på tidningen
Det kostar endast 150:- per år.

MYNT & MEDALJER Sveavägen 96

Box 19507
S-104 32 Stockholm 19
T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och
ordnar i stor sortering.*

Öppet: vard. 11-18, lörd. 10-14

Slottsbranden 1697 – ett 300-årsminne

Våren 1697 var den unga svenska stormakten drabbad av flera motgångar. Landet härjades av en svår hongersnöd beroende på flera års missväxt och många svält ihjäl. Den 5 april dog kungen, Karl XI, ännu inte 42 år fyllda; hans son, Karl XII, var knappt 15 år och omtydlig. Och så, den 7 maj, uppstår en våld i det medeltida, många gånger till- och ombyggda kungliga slottets i Stockholm södra vindsparti – elden kan inte släckas, den sprider sig och på natten ser man det gamla slottstornet "Tre Kronor" med sin förgyllda rikssymbol störta omkull i ett regn av gnistor. Med nöd räddade man det kungliga liket, medan en stor del av rikens arkiv och Kungl. Biblioteket blev lågornas rov – för att inte tala om mycket av den lösa och allt av den fasta inredningen.

Slottet var sedan 1692 under ombyggnad. På kungens befallning hade man börjat med norra sidan under Nicodemus Tessin d.y:s ledning och den var färdig – fränsett viss inredning – när branden ägde rum. Det partiet skonades delvis av elden och kunde göras färdigt. Värre blev det med resten av slottet; Tessin hade visserligen ritningarna klara redan 1698 men 1707 avstannade allt arbete på grund av det stora nordiska kriget och först 1728 kunde det återupptas. Så sent som 1754 var arbetet så långt kommet, att kungafamiljen kunde flytta in. Den stora slottsbyggnaden var ingalunda bara avsedd för kungligheten, det bör påpekas för en okunnig eftervärld, utan också för riksrådet (dåtidens regering och Högsta Domstol), regeringskansliet, Kungl Biblioteket och mycket annat. Det nya slottet var vårt lands största byggnadsföretag och blev dessutom av stor betydelse för svensk konst och kultur genom den under decennierna pågående byggnads- och inredningsverksamheten.

Tumba Bruk/Myntverket AB har till minne av slottsbranden slagit en medalj, modellerad av Ernst Nordin. Den mäter 45 mm i diameter och slås i mörkpatinerad medaljbrons (45 g) samt 999/1000 silver (50 g), stämplat 925/1000 enligt rådande bestämmel-

ser för "kattfots"-stämpeln. Beskrivning:

Ärsida: STOCKHOLMS SLOTT FÅR NY GESTALT I RÖMERSK ANDA medsols längs kanten på medaljens övre del, varunder Tessins framåtvända bröstbild iförd peruk, rock och halsduk samt med höger hand hållande en modell av det nya slottet; nedtill NICODEMUS/TESSIN D.Y. till vänster under armen konstnärssignaturen EN.

Fränsida: SLOTTET TRE KRONOR DEN 7 MAJ 1697 nedtill motsols längs kanten. Det brinnande slottet, sett från saltsjösidan; på reddan en tremastare.

Rand: Myntverkets stämpel samt metallangivelse.

En kommentar från notisförfattaren: slottets norra länga, mot Norrbro, såg ut som på Arvid Karlsteens kända medalj (B E Hildebrand: *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar* I, 1874, s 444f, nr 118, S Stenström: Arvid Karlsteen, NNA 1945, s 313 nr 100) med året 1692 (men beställd av Karl XI i början av år 1697, alltså några månader före kungens död), dvs som idag, bortsett

Foto: Gabriel Hildebrand
Se även
omslagsbilden i färg.

från biblioteksflygeln åt öster, som inte var påbörjad. Denna bild av slottet ritade förresten Tessin åt Karlsteen, vilket framgår av att arkitektens namn är utsatt. Så såg alltså denna del av slottet ut omedelbart före branden! De samtida kopparstick som visar slottsbranden har däremot inte tagit hänsyn till detta utan visar slottet som det såg ut fram till 1692, då ombyggnaderna påbörjades – norra fasadens murar, som till stor del innesluter de gamla, var färdiga på fem månader! De som skulle illustrera den remarkabla och sorgliga händelsen har alltså använt äldre bilder. Även på Nordins bild är följaktligen den norra länga som skymtar i röken mellan nordöstra och nordvästra hörmotornen gjord efter äldre förebilder. Här hade Karlsteen-medaljen fränsida kunnat bli en förebild!

Medaljen kan som vanligt beställas direkt hos Tumba Bruk/Myntverket AB i Eskilstuna, adress Box 401, 631 06 ESKILSTUNA, tel 016-120300, fax 016-516910.

LLt

KUNGL. MYNTKABINETTET

erbjuder Svenska Numismatiska Föreningens medlemmar
att köpa äldre upplagor av

Nordisk Numismatisk Årsskrift

till kraftigt sänkta priser:

NNÅ 1960	häftad	176 sidor	25 kr
NNÅ 1961	häftad	181 sidor	25 kr
NNÅ 1963	häftad	219 sidor	25 kr
NNÅ 1966	häftad	168 sidor	25 kr
NNÅ 1968	häftad	185 sidor	25 kr
NNÅ 1970	häftad	282 sidor	100 kr
NNÅ 1971	inbunden	249 sidor	50 kr
NNÅ 1973 - 74	inbunden	202 sidor	50 kr
NNÅ 1983 - 84	inbunden	231 sidor	75 kr
NNÅ 1985 - 86	inbunden	173 sidor	75 kr
NNÅ 1987 - 88	inbunden	209 sidor	75 kr
NNÅ 1989 - 90	inbunden	218 sidor	75 kr
NNÅ 1991	inbunden	255 sidor	125 kr

Priserna gäller vid beställning t.o.m. 31 december 1997 så långt lagret räcker.

Porto tillkommer.

Du kan också hämta böckerna i vår entré, Slottsbacken 6, om du beställer i förväg.

Kungl. Myntkabinettet

Box 5405 • 114 84 Stockholm

Tel. 08 - 783 94 29 • Fax 08 - 411 22 14

Nytt om böcker – recensioner

Sammlung Köhler-Osbahr, Bd. IV. Römische Münzen. Red. Ralf Althoff. Utg. av Stadt Duisburg, Kultur- und Stadthistorisches Museum Duisburg, Duisburg 1997. ISBN 3-82279-529-0. Pris 38 DM. Beställs från Kultur- und Stadthistorisches Museum, Duisburg. 196 sidor plus en planschdel på ca 47 sidor.

Kultur- und Stadthistorisches Museum i Duisburg har utkommit med ytterligare en katalog över Köhler-Osbahr-samlingen. Den systematiska bearbetningen och publiceringen av de numismatiska föremålen i samlingen påbörjades 1993. Tidigare har tre kataloger (se SNT 2/95) över de premonetära betalningsmedlen i samlingen utkommit.

Den nu utkomna katalogen är början till en publicering av samlingens antika mynt. De grekiska mynten är under bearbetning (band III) och omfattar ca 4000 mynt. Av dessa är ca 500 romerska provinsmynt. Den bysantinska samlingen (band V) omfattar ca 4200 mynt men bearbetningen har ännu inte påbörjats. De två sistnämnda delarna är mycket omfattande. Därför kommer de att delas upp i flera häften. Den romerska samlingen omfattar ca 2150 reguljära romerska mynt.

I katalogen presenteras de romerska mynten vetenskapligt, vilket gör att både forskare och samlare får fulla uppgifter för fortsatt och djupare forskning om varje enskilt mynt. Katalogen är uppdelad i 7 kapitel, t.ex. Romerska republikerna, Romersk kejsartid, Östrom samt ett bilag innehållande avsnitt om förfälskningar, kontramarkeringar, paduaner m.m.

Mynten från den romerska republiken beskrivs efter myntmästare, myntort, tid och valör. Därefter följer litteraturreferenser och beskrivning av åttio och fransidor samt inventarienummer.

Mynten från den romerska kejsartiden är uppställda kronologiskt under respektive kejsare och efter valör, vikt och litteraturreferenser följer myntort, präglingsår, beskrivning av åttio och fransidor samt inventarienummer. Metall anges inte på annat sätt än genom valörbeteckningen, men för den oinsatte finns en lista över valörer och deras metaller i inledningen.

Katalogen är traditionellt utförd. Planscherna består av svartvita bilder. Mynten är kanske inte så märkvärdiga men målet är att publicera hela den Köhler-Osbahr-samlingen, alltså även de mindre intressanta delarna. Detta gör att den här katalogen inte har samma stora informationsvärde som de föregående katalogerna. De senare innehåller dessutom fö-

Sammlung Köhler-Osbahr

Band IV

remål som länge varit styvmoderligt behandlade i litteraturen.

För studium och som referensverk kompletterar emellertid denna katalog de "gamla" standardverken. Med förväntan ser vi fram emot de kommande katalogerna.

EW

Hans Gillingstam: Rasmus Ludvigsson. – Brita Malmer: Rasmusson, Nils Ludvig. Svenskt Biografiskt Lexikon, hft 145, Stockholm 1997, s 700-703 resp s 703-708, ill med namnteckning resp porträtt (foto).

För oss numismatiker är Svenskt Biografiskt Lexikon, som nu hunnit fram till RETTIG, ett oundgängligt redskap. Enskilda artiklar har mera sällan anmälts här, vare sig det gällt forskare, samlare eller gravörer/konstnärer, men denna gång måste vi av flera skäl göra ett undantag. Dessa två biografier följer omedelbart efter varandra. Den förste, över gamle Rasmus Ludvigsson, Gustav I:s (Vasa) och hans söners trojännare, anställd senast 1542 och död sommaren 1594, är författad av den kände genealogen Hans Gillingstam, väl bland våra nu levande forskare på detta område den lärdeste (den biograferade kan på många sätt ses som en tidig föregångare till honom!). Bland de många saker som Rasmus L. utträttade var att på Johan III:s order "samla gamla mynt" (troligen 1572), vilka skulle bli början till Kungl Myntkabinettets samlingar. Han var också den som skötte Gustavs privata förmögenhet och fick göra utredningar om dennes snikna bördande av kyrko- och klostergods – och det krävde en gedigen kännedom om de beslagtagna arkiven. Åt Johan III fick han samla material för att belysa vår rätt till tre kronorsvapnet (därför myntsamlandet), författa gravinskrifter m.m. Med endast liten överdrift kan man säga, att han upprätthöll flera av de ämbeten som senare skulle utvecklas till statliga verk – riksarkivarie, riksantikvarie, statsheraldiker m.m. Av sina kollegor vid det kungliga kansliet kallades han, berättar Gillingstam, för "Sapientia" (Vishet), ibland "Sapientia in confusione" (vishet i förvirring).

Nästa namn är Nils Ludvig Rasmusson, en biograf författad av hans efterträdare 1971, Brita Malmer. I mycket var det han (längre, till 1946, som parhäst till Bengt Thordeman) som lade grunden till det moderna Kungl Myntkabinettet, såväl dess forskningsinriktning (vikingatidens skatter och mycket annat) som dess moderna, för sin tid epokgörande basutställningar (1942-1970), vilket starkt framhövs av författaren. Vad det gäller den sista utställningen ("Världens mynt") och CNS-projektet har hon blygsamt förtigt sin egen roll. Starkt framhäver hon Rasmussons stora mångsidighet och hans källkritiska inriktning i Weibullsk anda, men också ett hävdande av numismatiken

Kungl. Myntkabinettet
Slottsbacken 6

**Vitterhetsakademiens
biblioteks
numismatiska boksamling**

Torsdagar kl. 13 - 16

**Bibliotekarie
Carina Bergman
tel. 08-783 9126**

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGEN

säljer böcker och medaljer!

som ett självständigt ämne – "med denna inställning till ämnet blev [han] en portalfigur i efterkrigstidens snabba utveckling av numismatisk forskning och museiväsende i Sverige". Tilläggs bör, att Brita Malmer i hög grad gick i R:s fotspår och längre än så – utan hennes ihärdighet drivna arbete under 1970-talets första år hade inte Kungl Myntkabinettet blivit ett eget museum. Att flyttningen till nya lokaler skedde först 1996 berodde sannernligen inte på att hon (som blev professor redan 1979 och då lämnade chefsstolen) inte lade ner ett hårt och energiskt arbete också på detta.

Man kan kanske tillägga, att även hos Rasmuson fanns det drag av "sapientia in confusione", som utmärkte hans lika så mångsidige företrädare på 1500-talet. Däremot hade han ingalunda dennes "lättlästa, runda piktur, som kan ge associationer till kringlor i hans fars [Ludvig bagare] bageri". Rasmusons många efterlämnade anteckningar är svårtolkade; högst tre personer är idag i livet som kan läsa dem, däribland recensenten.

LLI

Stockholm Studies in
Numismatics:

**Das Münzwesen
Livlands im
16. Jahrhundert
(1515-1581/94)
av Ivar Leimus**

Pris: 200:- inkl. moms
(porto tillkommer)

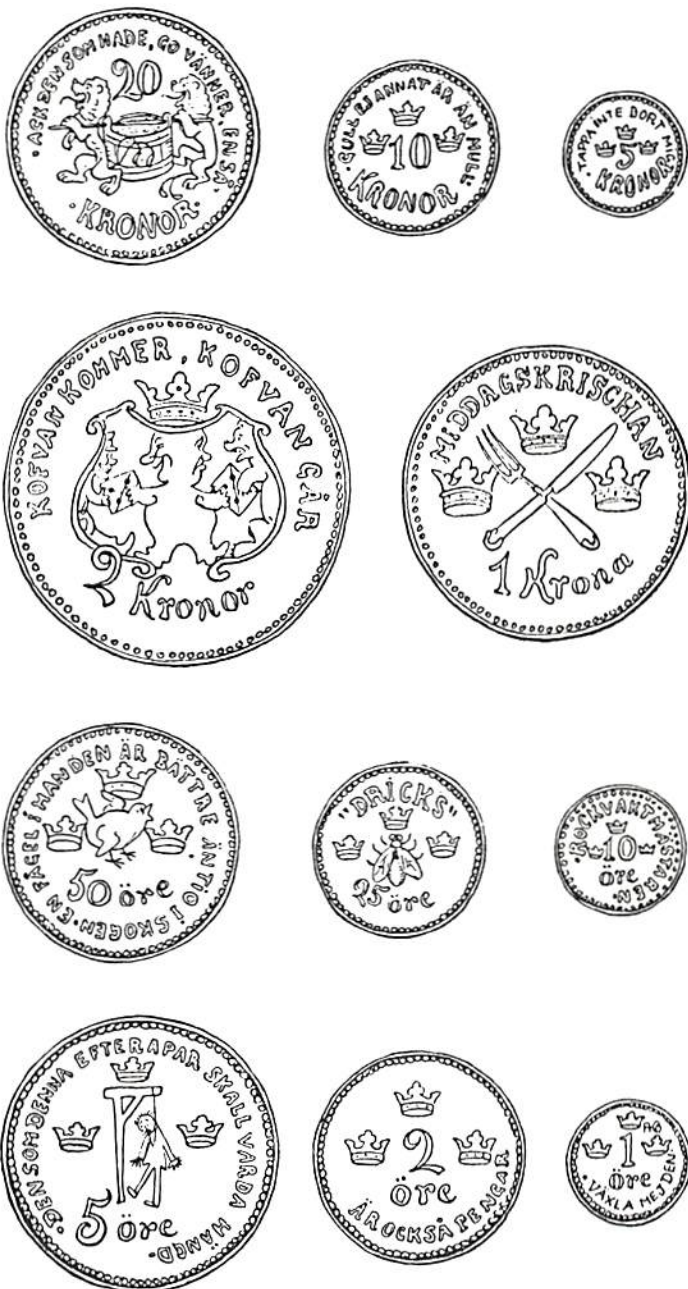
Beställningar:

NUMISMATISKA
FORSKNINGS-
GRUPPEN

Bollhusgränd 1B, 111 31 Stockholm
Tel: 08-674 77 50, Fax: 08-674 77 53
eller skicka en check på 200:-
plus 36:- per bok (porto)

De nya mynten.

Kasper är inte belåten med de nya myntens präglings, utan anser att de borde ha sett ut så här:

I samband med unionsupplösningen 1905 var det aktuellt med nya mynt. Det viktiga var att Oskar II:s valspråk byttes ut från "Brödralfolkens väl" till "Sveriges väl". Skämttidningen Kasper (nr 41 1906) hade emellertid en annan åsikt om hur de nya mynten skulle se ut.

INTERNATIONELLA AUKTIONER

FORTLÖPANDE INLÄMNING
TILL VÅRA 4 ÄRLIGA AUKTIONER

Snålands Enskilda Bank 100 kronor 1877,
utrop 2.000:-, mfl såld på auktion 11 juni 1997
för 7440:-

GRATIS RÄDGIVNING!

Ring gärna!

K 08-678 32 17
FAX 08-678 19 39

MYNTKOMPANIET

Birger Jarlsgatan 8, 3 tr
114 34 STOCKHOLM

KÖPER
SÄLJER
VÄRDERAR

Kvalitetsauktioner
två gånger per år

**B. AHLSTRÖM
MYNTHANDEL AB**

Normalmstorg 1, 1tr.

Box 7662 103 94 STOCKHOLM

TEL: 08-10 10 10 FAX: 08-678 77 77

Auktationer

UTLÄNDSKA

Oktober:

- 1-2 Osnabrück, Künker
- 3 Oslo, Oslo Mynthandel
- 8-9 London, Spink
- 13-14 London, Baldwin
- 13 München, Giessener Münzhandlung, Ancients
- 14-15 München, Giessener Münzhandlung, General Sale
- 20-22 Zürich, Leu Numismatik, Ancients
- 23-24 Zürich, Hess-Divo
- 24 Zürich, Leu Numismatik, General Sale
- 29-31 Frankfurt, Peus

November:

- 1 Frankfurt, Peus
- 4-6 München, Partin
- 5 New York, Stack,s
- 13-14 Baltimore, Bowers and Merena
- 18 London, Spink
- 19-20 Sydney, Noble
- 24 Hong Kong, Spink
- 26-29 München, Hirsch

December:

- 4 New York, Vecchi
- 11-13 Mannheim, Kurpfalz, Münzhandlung
- 13 Bruxelles, Elsen

Februari 1998:

- 11-14 München, Hirsch
- 14 Long Beach, Ponterio

*Du som önskar tillkännage
kommande auktioner
eller mässor
i auktionskalendern,
kontakta Frédéric Elfver,
Se redaktionsrutan!*

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgiv samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel och fax 046-14 43 69

Nya mynt

Österrike

Ett nytt mynt i valören 20 Schilling utkom i Österrike 26 februari 1997. Myntet, som kommer att gå ut i allmän cirkulation, visar på fransidan Stefansdomen, som ligger mitt i Wien. Det är i år 850 år sedan katedralen byggdes.

Myntets metallinnehåll är följande: koppar 920/1000; aluminium 60/1000 och nickel 20/1000. Vikt 8 g.

Häpen svensk får Dannebrogen

Det är 1861 på Bäckaskog i Skåne. Karl XV, som älskar det slottet (han var ju hertig av Skåne) har supit tapert under kvällen med sin kunglige vän, den fetlagde kong Frederik VII av Danmark. Kongen känner ett visst behov att lätta sig och går avsides i ett buskage. Men han är inte riktigt stadig på fötterna utan ramlar omkull och kan inte komma upp, han är för tjock. På förbistrykande landsväg kommer en lägre tjänsteman (eller lärare, versionerna är olika) på väg hem i sommarnattens skymning och hör ett stönande. Han rusar dit och hjälper med en viss möda en fetlagd dansk i uniform på fötterna. "Tack ska' De ha, De ska s'gu ha Dannebrogen", säger majestätet och häktar av sig ett tecken från bröstet och hänger på den häpne svensken...

Ny kulturinstitution i hjärtat av Stockholm!

*Kungl. Myntkabinettet, Europas första ekonomiska museum, har öppnat
på den nya adressen Slottsbacken 6!*

UTSTÄLLNINGAR

All världens pengar

Museets utställningar inleds med ett ämne som berör alla – pengar! I olika temadelar som tex "Vad är pengar?", "Myntets början", "Makten över pengarna" och "Pengar i krig" beskrivs pengarnas spännande historia under mer än 2.500 år.

Rikets finanser

Visste ni att Sverige har världens äldsta centralbank? Historien om Sveriges Riksbank, affärsbankerna, börsen, försäkringsbolagen mm ingår i denna mycket moderna utställning som skildrar idéer, institutioner och förlopp i den svenska ekonomiska historien från 1600-talet och framåt.

Spara i bössa och bank

Människan har alltid sparat! Här är historien om hur vi sparade innan bankerna fanns. År 1820 inrättades den första sparbanken i Sverige – här finns berättelsen.

Summa summarum

Pengar i lek, saga och verklighet är ett av ämnena för detta rum som är ägnat till barn och ungdom. Här får vi nya aspekter på detta eviga tema. Ett sjunket skepp med en äkta sjörövarskatt finns också.

Medaljkonsten

Vem har väl inte hört talas om nobelmedaljen? Medaljens mer än 500 år långa historia är temat för detta rum. Här visas de finaste svenska medaljerna, fantastiska klenoder, renässansmedaljer och Gustav III:s historia.

ÖVRIG INFORMATION

Museibutik

I entréhallen finns butik med försäljning av smycken, souvenirer, vykort och litteratur med anknytning till museets samlingsområden.

Konferens- och festlokaler

Kungl. Myntkabinettets hörsal är dekorativ och färgstark med plats för 70 personer. Den är fullt tekniskt utrustad. Lovisa Ulrikas bibliotek utgör ett exklusivt sammanträdesrum med plats för ca 14 personer. Entréhallen med dess vackra kalkstensgolv och ockragula väggar lämpar sig väl för cocktails, mottagningar, dans och andra festligheter. För bokning kontakta Madeleine Biörck, 08-783 9433.

Myntkrogen, museets restaurang och café

Myntkrogen drivs i restaurang Leijontornets regi. Lokalen rymmer 70 personer och har fullständiga rättigheter. Under museets öppettider serveras husmanskost och lättare rätter. Kvällarnas festväningsverksamhet ger dock chansen till mer exklusiva rätter tillagade på förstklassiga råvaror.

Museets öppettider

Tisdag – Söndag	10 – 16
Måndag	Stängt

2 nya priskataloger:

..... *Se själv vad marknaden betalar för Era sedlar och mynt*

Nordiska Seddelpris - Årsboken 1997

Klubbade priser

från fler än 150 nordiska offentliga auktioner
1990 + 1991 + 1992 + 1993 + 1994 + 1995 + 1996

7.000 auktionspriser på pengesedlar från

Dänmark 1713-1813(14)-1996, Danska Väst Indien 1775-1935, Färöarna 1809-1996,
Grönland 1803-1967, Island 1778-1944-1996,
Norge 1695-1807-1996, Finland 1809-1917-1996, Sverige 1657-1996

.....

Roman Coin Price Yearbook 1996/97

Klubbade priser

från fler än 200 internationella offentliga auktioner världen runt
1995 + 1996

10.000 auktionspriser på mynt från

Agrippa, Augustus, Britannicus, Caligula, Civil Wars, Claudius, Clodius Macer,
Domitian, Drusus, Gaius, Galba, Germanicus, Hadrian, Livia, Nero, Nerva, Otho, Tiberius, Titus,
Trajan, Vespasian, Vitellius
Kejsartiden, vol. I: 31 BC - AD 138

.....

Nordisk Seddelpris - Årbok 1997

Inbunden, 200-300 pp, 7.000 klubbade priser 1990-1996. Vägl. försäljningspris SEK 350

Dansk - Norsk Myntpris - Årbok 1995/96

Inbunden, 212 + [34] pp, 7.000 klubbade priser 1994 + 1995. Vägl. försäljningspris SEK 350

Svenska Myntpris - Årsboken 1995/96

Inbunden, 247 + [40] pp, 7.000 klubbade priser 1994 + 1995. Vägl. försäljningspris SEK 350

Roman Coin Price Yearbook 1996/97

Inbunden, 400-500 pp, 10.000 klubbade priser 1995 + 1996. Vol. I Vägl. försäljningspris SEK 525

Köp böckerna hos Er mynthandlare

eller få dem med posten genom att betala försäljningspriset + försändelse SEK 50

på svenskt postgirokonton 83 72 90-6 (Auktionssällskapet)

eller skicka beloppet i en Euro-check (i DKK) till:

Grelbers Forlagsekspedition, Drejøgade 26 F 501, DK-2100 København Ø.